

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี เป็นการศึกษาสินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก (Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ น้ำมันดิบและไก่เนื้อ โดยการวิเคราะห์ต้นทุน/ผลตอบแทนสุทธิ การผลิตตามความเหมาะสมของพื้นที่ และอุปสงค์ อุปทาน (Demand & Supply) และวิถีตลาด รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์สินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเป็นทางเลือกในการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) ตามแผนที่ Agri-Map และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการในพื้นที่ โดยผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

4.1.1 สินค้าเกษตรที่สำคัญ มีมูลค่า 4 ลำดับแรก (Top 4)

(1) ข้าวนาปี

- พื้นที่เหมาะสม (S1+S2) มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 4,105.45 บาท ผลผลิตเฉลี่ย 634 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,152.32 บาท ส่วนพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3+N) มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 3,931.20 บาท ผลผลิตเฉลี่ย 568 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 777.60 บาท

- ผลผลิต (Supply) ปี 2559/60 รวมข้าวเปลือกเท่ากับ 270,567 ตัน เป็นผลผลิตที่ผลิตในจังหวัด 208,129 ตัน และนำเข้าจากจังหวัดอื่น 62,438 ตัน

- ความต้องการ (Demand) รวม 358,355 ตัน เกษตรกรเก็บไว้ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ในฤดูกาลต่อไป 7,090 ตัน เก็บไว้บริโภค 2,982 ตัน และขายข้าวเปลือกไปจังหวัดอื่น 18,393 ตัน ส่วนความต้องการของโรงสีเท่ากับ 329,890 ตัน ทำให้มีผลผลิตส่วนขาดเท่ากับ (87,788) ตัน เนื่องจากผลผลิตข้าวเจ้านาปีมีไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการของโรงสี

(2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- พื้นที่เหมาะสม (S1+S2) มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 4,558.79 บาท ผลผลิตเฉลี่ย 931 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,340.77 บาท ส่วนพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3+N) มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 4,455.67 บาท ผลผลิตเฉลี่ย 879 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,115.73 บาท

- ผลผลิต (Supply) ปี 2559/60 รวมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เท่ากับ 371,706 ตัน เป็นผลผลิตที่ผลิตในจังหวัด 137,669 ตัน และนำเข้าจากจังหวัดอื่น 234,037 ตัน

- ความต้องการ (Demand) ประมาณ 525,213 ตัน โดยใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ภายในจังหวัดเท่ากับ 375,116 ตัน ส่งไปโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์จังหวัดอื่น 130,097 ตัน และส่งออกไปยังต่างประเทศ 20,000 ตัน ทำให้มีผลผลิตส่วนขาดเท่ากับ (153,507) ตัน เนื่องจากภายในจังหวัดมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ตั้งอยู่หลายโรงงานจึงมีความต้องการในปริมาณที่มากและต่อเนื่อง

(3) น้ำนมดิบ

- ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อ 100 กิโลกรัม เท่ากับ 1,434.13 บาท ราคาที่เกษตรกรขายได้ กิโลกรัมละ 17.81 บาท ผลตอบแทนต่อ 100 กิโลกรัม เท่ากับ 1,781 บาท และได้ผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ 346.87 บาทต่อ 100 กิโลกรัม หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 3.47 บาท

- ผลผลิต (Supply) ปี 2560 รวมน้ำนมดิบในจังหวัดเท่ากับ 354,714 ตัน เป็นน้ำนมดิบในจังหวัด 294,851 ตัน และนำเข้าจากจังหวัดอื่น 59,863 ตัน

- ความต้องการ (Demand) เข้าโรงงานแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่มในจังหวัด 138,526 ตัน และไปเข้าโรงงานแปรรูปที่จังหวัดอื่น 216,188 ตัน ไม่มีผลผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาด เนื่องจากน้ำนมดิบทั้งหมดจะต้องนำเข้าโรงงานแปรรูปเพราะเป็นสินค้าที่มีอายุการเก็บรักษาสั้นและเน่าเสียง่าย

(4) ไก่เนื้อ

- ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยตัวละ 63.32 บาท น้ำหนักเฉลี่ย 2.20 กิโลกรัม ราคาที่เกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ 34.55 บาท ผลตอบแทนต่อตัว 76.01 บาท และได้ผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ 12.69 บาทต่อตัว หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 5.77 บาท

- ผลผลิต (Supply) ปี 2560 รวมผลผลิตไก่เนื้อในจังหวัดเท่ากับ 265.69 ล้านตัว เป็นไก่เนื้อของจังหวัด 139.08 ล้านตัว และนำเข้าจากจังหวัดอื่น 126.61 ล้านตัว

- ความต้องการ (Demand) เข้าโรงฆ่า 208.05 ล้านตัว และส่งไปจังหวัดอื่น 57.64 ล้านตัว เนื่องจากการผลิตไก่เนื้อเกือบทั้งหมด ผลิตโดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีการวางแผนการผลิต ทำให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงไม่มีผลผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาด

4.1.2 ผลการวิเคราะห์พืชชนิดอื่น สำหรับทดแทนพื้นที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว ตามแผนที่ Agri-Map

พื้นที่ S3 , N ของข้าว รวม 26,904 ไร่ ตามแผนที่ Agri-Map เป็นพื้นที่เหมาะสมของพืชไร่ สามารถปลูกพืชไร่ ได้ดังนี้

- ปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ รวม 12,315 ไร่
- ปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงานได้ รวม 10,272 ไร่
- ปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลังได้ รวม 8,646 ไร่

4.1.3 พืชทางเลือก ตามแผนที่ Agri-Map ในการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ต้นทุนการผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 4,558.79 บาท ผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ยไร่ละ 1,340.77 บาท (ปี 2559 – 2560 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยกิโลกรัมละ 6.34 และ 6.19 บาท ตามลำดับ ลดลงจากปี 2558 ที่มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 7.60 บาท เนื่องจากมีการนำเข้าวัตถุดิบอื่นมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศตกต่ำ)

- ความต้องการ ผลผลิตรวม 371,706 ตัน แต่ความต้องการใช้ของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์มีมากกว่า ซึ่งยังมีผลผลิตส่วนขาดเท่ากับ 153,507 ตัน

ส่วนสถานการณ์ปี 2560/61 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีราคาเพิ่มขึ้น เฉลี่ยกิโลกรัมละ 7.16 บาท เนื่องจากมีความต้องการใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์อย่างต่อเนื่อง และนโยบายภาครัฐผู้มีโครงการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูการทำนาในพื้นที่ชลประทานหรือมีแหล่งน้ำ

2) อ้อยโรงงาน

- ต้นทุนการผลิต อ้อยโรงงานในพื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 9,914.24 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 13,031 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ยไร่ละ 2,360.96 บาท (ราคาอ้อยเบื้องต้นในปี 2559/60 เท่ากับ 1,050 บาทต่อตัน)

- ความต้องการ จังหวัดสระบุรี มีโรงงานน้ำตาล 1 แห่ง มีกำลังการผลิต 3.45 ล้านตันต่อปี และในปี 2559/60 มีอ้อยเข้าโรงงานรวมทั้ง 2.18 ล้านตัน เป็นอ้อยของจังหวัดร้อยละ 22.54 อีกร้อยละ 77.46 เป็นอ้อยจากนอกจังหวัด จะเห็นได้ว่า ผลผลิตทั้งหมดที่เข้าโรงงานยังไม่เพียงพอกับกำลังการผลิต

ส่วนสถานการณ์ในปี 2560/61 ราคาอ้อยเบื้องต้นเท่ากับ 879.83 บาทต่อตัน ราคาอ้อยลดลงเนื่องจากปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงานในประเทศเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับราคาน้ำตาลในตลาดโลกปรับตัวลดลง

3) มันสำปะหลังโรงงาน

- ต้นทุนการผลิต มันสำปะหลังในพื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 7,834.12 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 5,233.05 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย ติดลบ 455.52 บาทต่อไร่ เนื่องจากราคาที่เกษตรกรขายได้ลดลง เพราะได้รับผลกระทบจากราคาส่งออกของผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังที่ปรับตัวลดลง

- ความต้องการ ผลผลิต 139,998 ตัน ใช้ผลิตเป็นมันเส้น เพื่อจำหน่ายไปยังผู้ส่งออก และโรงงานอาหารสัตว์ทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด ทั้งนี้มันสำปะหลังที่ผลิตได้ในจังหวัด ผู้ประกอบการลานมันสามารถรองรับผลผลิตหัวมันสดได้ทั้งหมด

ส่วนสถานการณ์ในปี 2561 ผลผลิตมันลดลงจากปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ของผู้ประกอบการ ทำให้ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวสูงขึ้นกว่าปี 2560 (ราคาเฉลี่ยปี 2561 เท่ากับ 2.40 บาทต่อกก.)

4.1.4 กิจกรรมทางเลือกอื่น

1) พืชอาหารสัตว์ (หญ้าเนเปียร์ และต้นข้าวโพดสดพร้อมฝัก)

1.1) หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 20,763.45 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิที่เกษตรกรได้รับ เฉลี่ย 31,228.11 บาทต่อไร่ต่อปี

1.2) ต้นข้าวโพดสดพร้อมฝัก ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,636.19 บาทต่อไร่ต่อรอบ ผลตอบแทนสุทธิที่เกษตรกรได้รับ เฉลี่ย 4,763.81 บาทต่อไร่ต่อรอบ สามารถปลูกได้ถึง 3 รอบต่อปี (กรณีมีแหล่งน้ำ) ซึ่งเท่ากับเกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 14,291.43 บาทต่อไร่ต่อปี

การปลูกพืชอาหารสัตว์ เป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับเกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อให้มีแหล่งอาหารตลอดทั้งปีสำหรับสัตว์ที่เลี้ยง และปลูกเพื่อจำหน่าย ในเชิงธุรกิจ เกษตรกรควรรวมกลุ่มกันปลูกและใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรในการเก็บเกี่ยวและขายในรูปการหมัก ซึ่งจะช่วยให้มูลค่าสร้างรายได้ดีกว่า ทั้งนี้เกษตรกรต้องมีการวางแผนเรื่องการตลาด เพื่อผลิตให้เพียงพอกับความต้องการของผู้รับซื้ออย่างสม่ำเสมอ

2) การปลูกพืชสมุนไพร

- ขมิ้นชันแซมในสวนกล้วยน้ำว้า

ขมิ้นชัน ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 10,155 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิ หรือกำไร 49,844.90 บาทต่อไร่

กล้วยน้ำว้า ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 7,335.65 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิ 7,064.35 บาทต่อไร่

- กระชาย ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 51,900 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนการผลิตสุทธิ 88,100 บาทต่อไร่

จังหวัดสระบุรีมีโรงงานผลิตยาสมุนไพรรายใหญ่ของภาคเอกชน และโรงพยาบาลที่ผลิตยาสมุนไพรของภาครัฐ รวมทั้งมีธุรกิจบริการสุขภาพ ดังนั้น การปลูกพืชสมุนไพร เป็นพืชอีกทางเลือกหนึ่ง ที่สามารถเป็นอาชีพเสริม สร้างรายได้ และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ปัจจุบันความต้องการของตลาดในเรื่องสมุนไพรชนิดต่างๆมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับจังหวัดมีโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพรสระบุรี โดยส่งเสริมการปลูกการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน และส่งเสริมด้านการตลาดอีกด้วย

3) กล้วยหอม

- ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 16,772.87 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิ หรือกำไร 19,704.58 บาทต่อไร่

การปลูกกล้วยหอม เป็นกิจกรรมเสริมหรือเกษตรแบบผสมผสาน สร้างรายได้ได้อย่างสม่ำเสมอ หากผลผลิตออกตรงกับช่วงเทศกาลหรือความต้องการของตลาด เกษตรกรจะได้รับกำไรสูงกว่าช่วงปกติ นอกจากนี้กล้วยหอมยังนำไปแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าได้อีกด้วย

4) ผักหวานป่า

- ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 65,720.22 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิ หรือกำไร 84,279.78 บาทต่อไร่

ผักหวานป่า เป็นผักพื้นบ้าน เป็นผักที่ปลอดภัยจากสารพิษโดยธรรมชาติ กลายเป็น “ผักสุขภาพ” ที่ตลาดและผู้บริโภคมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เกษตรกรจำหน่ายยอดผักหวานป่าเป็นรายได้หลักแล้ว การเพาะต้นกล้า การตอนกิ่งพันธุ์ชาย และการขายเมล็ดเพื่อนำไปเพาะพันธุ์ รวมถึงผลผลิตของต้นไม้โตเร็วที่หาร่วมเข้ากับผักหวานป่า ก็เป็นรายได้เสริมอย่างดียิ่งด้วย

5) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

- ไก่พื้นเมือง 1 ตัว มีต้นทุนการเลี้ยง 89.69 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิหรือกำไรตัวละ 54.31 บาท

ไก่พื้นเมือง หรือไก่บ้าน เป็นสัตว์เศรษฐกิจสำคัญในชุมชน/ท้องถิ่น เลี้ยงเพื่อการบริโภค และเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ตลอดทั้งปี การวางแผนการผลิตให้ตรงกับช่วงที่ตลาดต้องการ จะทำให้เกษตรกรได้รับกำไรมากกว่าช่วงปกติ

4.1.5 สรุป สินค้าเกษตรทางเลือกสำหรับการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าว

1) ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่เหมาะสม ตามแผนที่ Agri-Map ได้แก่ พืชไร่ แต่ทั้งนี้ เกษตรกรไม่ควรปลูกพืชลักษณะเชิงเดี่ยวทั้งหมด เพื่อลดความเสี่ยงของสินค้าที่อาจมีราคาตกต่ำ และโรคแมลงที่อาจระบาด ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังเป็นพืชที่มีศักยภาพเหมาะสำหรับการปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวในพื้นที่ชลประทานหรือที่มีแหล่งน้ำ เนื่องจากข้าวโพดใช้น้ำน้อยกว่าทำนา 2-3 เท่า

2) ปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์และส่งเสริมการทำปุ๋ยสัตว์ควบคู่ไปด้วย ถือเป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และการรวมกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์ขายในรูปการหมัก จะช่วยเพิ่มมูลค่า ทั้งนี้เกษตรกรต้องมีการวางแผนเรื่องการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3) ปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนปลูกพืชสมุนไพร เป็นพืชใช้น้ำน้อย ตลาดมีแนวโน้มความต้องการเพิ่มมากขึ้น เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสมุนไพร โรงพยาบาลแพทย์แผนไทย และแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

4) ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนทำเกษตรผสมผสาน สับเปลี่ยนหมุนเวียนการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร/เครื่องเทศ ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผลไม้ยืนต้น รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ เป็นแนวทางหนึ่ง ให้เกษตรกรมีรายได้อย่างสม่ำเสมอ

5) จากการสำรวจ พบว่า ข้อเท็จจริงในพื้นที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตและพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นอีกกิจกรรมทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า เช่น การผลิตน้ำมันโคอินทรีย์(Organic) การปลูกเห็ดหอมสลับกับนาข้าวในพื้นที่เหมาะสม การปลูกต้นข้าวโพดสดพร้อมผักเพื่อเป็นพืชอาหารสัตว์

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิต

- ภาครัฐควรมีการบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ต้องคำนึงถึงตลาดรองรับสินค้าที่จะปรับเปลี่ยน และต้องมีการวางแผนการตลาด การผลิต เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด รวมถึงแผนการรองรับความเสี่ยงด้านราคาสินค้าตกต่ำที่อาจเกิดขึ้น

- ภาครัฐควรมีมาตรการสนับสนุน เช่น สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นบางส่วน แหล่งเงินทุนหรือสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างแรงจูงใจ ในการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

- สร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต อันเป็นรากฐานนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ได้แก่ การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ด้านการเกษตร และแหล่งน้ำในไร่นา เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการผลิตการเกษตร

- สนับสนุนองค์ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสม โดยผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และการศึกษาดูงานฟาร์มตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม

- ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็ง ด้วยระบบการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่

- ทั้งนี้ต้องสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และเป็นไปตามความสมัครใจของเกษตรกร

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแผนงาน/โครงการที่ต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งติดตามประเมินผลโครงการเป็นระยะ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม

4.2.2 แนวทางพัฒนาพื้นที่เหมาะสม (S1,S2) ข้าว

- มุ่งเน้นให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตข้าวปลอดภัยตรงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม และประชาสัมพันธ์สร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับ รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ซึ่งภาครัฐได้มีการดำเนินงานอยู่บ้างแล้ว เช่น โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ แผนการผลิตข้าวครบวงจร ฯลฯ

- ส่งเสริมการผลิตการตลาดข้าวพื้นเมือง เช่น ข้าวเจ้าเกษีย ยกระดับคุณภาพ สร้างอัตลักษณ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก เกิดความต้องการของผู้บริโภค

4.2.3 แนวทางพัฒนาพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ข้าว กรณีไม่ปรับเปลี่ยน

- พัฒนาคุณภาพดินให้มีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการตรวจวิเคราะห์ดิน رایแปลงเพื่อให้ทราบคุณสมบัติของดิน และพัฒนา ปรับปรุงบำรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดิน

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพดิน เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น

4.2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญ และการระดมความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นทางเลือกปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็น ดังต่อไปนี้

ข้อคิดเห็น/ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
<p>๑. ปัจจุบันเกษตรกรได้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตและพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ทั้งในพื้นที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลิตน้ำนมโคอินทรีย์(Organic) แต่กลุ่มเกษตรกรมีช่องทางในการจำหน่ายน้ำนมโคอินทรีย์ได้เพียงบางส่วน อีกส่วนหนึ่งเกษตรกรต้องขายในราคาเดียวกับน้ำนมโคปกติ - องค์กรส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) มีการผลิตน้ำนมโคอินทรีย์เพื่อการแปรรูปเป็นนมพาสเจอร์ไรซ์ออร์แกนิก และสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ผลิตภัณฑ์นมออร์แกนิก ผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตออร์แกนิก เป็นต้น ซึ่ง อ.ส.ค. ยังอยู่ในขั้นเรียนรู้กระบวนการจัดการ - การทำฟาร์มอินทรีย์ยังมีจุดอ่อนในเรื่องช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่าน เปลี่ยนจากเลี้ยงแบบทั่วไปมาเป็นอินทรีย์ต้องใช้เวลาหลายปี 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ร่วมกันหารือพิจารณาสนับสนุนเชื่อมโยงช่องทางการตลาดแหล่งรับซื้อน้ำนมโคอินทรีย์เพิ่มขึ้น - ประสานกับทาง อ.ส.ค. ในการรับซื้อเพิ่มเติมให้กับกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว - รวบรวมจัดทำฐานข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อใช้ขับเคลื่อนด้านการพัฒนาการผลิตการตลาดและการต่อยอดสินค้าเกษตรอินทรีย์ - เน้นการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้สินค้าอินทรีย์ แหล่งผลิต จุดจำหน่าย เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป
<p>๒. ข้อเท็จจริง</p> <p>๒.๑ การผลิตข้าว GAP</p> <ul style="list-style-type: none"> - จำหน่ายข้าว GAP ได้ในราคาเดียวกับข้าวทั่วไป - โรงสียังไม่มีการแยกชนิดข้าว GAP กับข้าวทั่วไป <p>จังหวัดสระบุรี มีแปลงใหญ่ข้าว ๒๒ แปลง เป็นกลุ่มเตรียมความพร้อมผลิตข้าว GAP ๑๗ แปลง จำนวนพื้นที่ ๑๕,๔๓๒ ไร่ ส่วนอีก ๕ แปลง เป็นกลุ่มข้าวที่ไม่ได้เข้าร่วม GAP</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรมการข้าว กำหนดการตรวจรับรองมาตรฐาน GAP แปลงใหญ่ข้าว ในปี ๒๕๖๒ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนมาปลูกพันธุ์ข้าว (GAP) ที่ตลาดต้องการ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ร่วมเจรจาผู้ประกอบการค้าข้าว โรงสี และเกษตรกร - ใช้การตลาดนำการผลิต กำหนดชนิด/คุณภาพ/ปริมาณที่ภาคเอกชนต้องการ ข้อตกลงการซื้อขาย เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้นตามคุณภาพและความต้องการของตลาด - เมื่อเกิดปัญหาหน่วยงานต้องมีการติดตาม หาข้อเท็จจริง ร่วมแก้ปัญหา นำเสนอผู้บริหาร เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป - กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ควรปลูกข้าวแบบครบวงจร คือ ผลิตเอง แปรรูป และจำหน่ายเอง
<p>๒.๒ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตและพัฒนาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม ไปค่อนข้างมากแล้ว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม มีบางส่วนไม่สามารถปรับเปลี่ยนการผลิตได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่นาเช่า เจ้าของที่ดินกำหนดให้ทำนาเท่านั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบพื้นที่และปรับปรุงฐานข้อมูลแผนที่ความเหมาะสมให้เป็นปัจจุบัน - ประสาน ร่วมวางแผนการผลิตสินค้าให้เหมาะสมกับพื้นที่และมีผลตอบแทนที่คุ้มค่าการลงทุน รวมทั้งช่องทางการตลาดรองรับสินค้า

ข้อคิดเห็น/ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
<p>๓. พืชทางเลือกอื่น ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ที่มีความเหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปลูกเผือกหอมสลับกับนาข้าวในพื้นที่ที่เหมาะสม - พืชอาหารสัตว์ นอกจาก ต้นข้าวโพดสดพร้อมฝักแล้ว ต้นมันสำปะหลังและใบมันสำปะหลัง สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบพืชอาหารสัตว์ได้ - กรมการข้าวร่วมกับกรมปศุสัตว์ อยู่ระหว่างศึกษาความเป็นไปได้ในเรื่องต้นทุนการผลิตข้าวและคุณค่าทางโภชนาการของข้าวอายุสั้น ๗๐-๘๐ วัน ซึ่งทำการเพาะปลูกในช่วงฤดูนาปรัง และเก็บเกี่ยวช่วงต้นข้าวระยะน้ำนม เพื่อเป็นพืชอาหารสัตว์ให้กับสัตว์เคี้ยวเอื้อง โดยนำร่อง ๔ จังหวัด (จังหวัดพิษณุโลก ชัยนาท ลพบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี) 	<p>- ข้อจำกัดของเผือกหอม ใช้น้ำมากกว่าการทำนา และต้นทุนการผลิตสูงกว่า ควรวางแผนให้ตรงกับช่วงที่ตลาดต้องการ จะได้ราคาสูงกว่าช่วงปกติ</p>